

Projekt Konfesní umění na Moravě a ve Slezsku v období 1380 – 1620

Osnova:

1. Cíle projektu
2. Specifikace obsahu projektu
3. Očekávané výsledky projektu
4. Poslání a očekávané přínosy projektu

1. Cíl projektu

Cílem projektu je vytvoření rozsáhlé výstavy s bohatým doprovodným programem (komentované prohlídky, besedy s teology i odborníky zabývajícími se čistě uměleckohistorickou stránkou vystavených děl).

Stěžejním tématem této výstavy bude konfese, resp. konfesní umění vztahující se primárně k prostředí dnešní Moravy a také Slezska. Časové vymezení bude poměrně velkorysé, od roku 1380 cca do roku 1620. Toto velké časové rozpětí je však nutné, neboť nám umožní postihnout kontinuální vývoj konfesního umění v období důležitých dvou staletích.

Součástí výstavy bude vícejazyčný katalog, vytvořený pro odbornou i laickou veřejnost. Specifickou součástí literárního výstupu naší práce budou krátké texty, srozumitelně zprostředkovávající někdy trochu nepřehlednou otázku vyznání víry. Tyto krátké texty pomohou především laickým návštěvníkům, jichž bude jak předpokládáme většina, usnadnit vhléd do konfesní problematiky, například postihnout rozdílnost vyznání na základě obrazopisu vystavených děl. Zároveň také budou celou výstavu rozdělovat a rytmizovat.

Jak tedy vyplývá z výše uvedeného, výstava samotná bude představovat především jednotlivá umělecká díla, naproti tomu doprovodný program bude soustředěn na souvislosti, okolnosti a přesahy. Doprovodný program bude laděn tak, aby přinesl co nejširší veřejnosti možnost vhledu do představované problematiky. Cílem výstavy **jako takové** je představit díla obdivovaná jak pro svou uměleckou hodnotu, tak pro hodnotu historickou. Cílem doprovodného programu bude především komunikace s návštěvníkem výstavy.

Největší ambicí celého projektu je propojení těchto dvou sfér. Máme ambici představit konfesní otázku jako prvořadou při vzniku významných uměleckých děl. Právě nejednoznačnost výkladu křesťanské víry tak příznačná pro období 15. a 16. století bude tím správným odrazovým můstkem.

Pro dosažení takto stanoveného cíle však musíme zohlednit složku nejdůležitější a časově nejnáročnější – složku výzkumu.

2. Specifikace projektu

Narozdíl od českého nebylo v moravském prostředí zvolené téma ještě nikdy komplexně zpracováno pro účely takto velkého projektu. Obsahově bohatá výstava pořádaná Správou pražského hradu v roce 2010 (kurátor Michal Šroněk), která je v jistých ohledech předobrazem námi navrhovaného projektu, se zaměřila spíše na české prostředí. Morava však v tomto období fungovala poněkud odlišněji.

Především s ohledem na geografickou blízkost k Dolnímu a Rakousku a Uhrám. Podstatnou součástí výstavy budou také díla pocházející z území dnešního Slezska. Důležité je také upozornit na samostatnou správu Moravy. Přestože král byl zároveň markrabím moravským, zemi spravovali jiní zemští úředníci než Čechy. Morava měla svého hejtmana i vlastní soudní systém. Silnou pozici na Moravě měl také olomoucký arcibiskup jakožto církevní autorita, ale také vlastník značného množství pozemků.

Období 1380 – 1480

První část výstavy bude na jedné straně rámovat smrt Karla IV. (1378), na straně druhé uzavření olomouckých dohod (1479) nebo šíření vlivu Jednoty bratrské na Moravě po rychnovské synodě (1494, Žerotínové, Pernštejnové, Boskovští, Kouničtí). Celé 15. století na Moravě a ve Slezsku zahrnuje především díla pozdně středověká. Většina umělecké produkce pocházela z katolické provenience. Okolo roku 1400 vrcholí slavné období krásných madon (kupř. Šternberská madona). Celé století je však typické především zvýšenou produkcí kronik, biblí, kancionálů, traktátů a jiných svou podstatou literárních děl, která však mají výtvarnou hodnotu. V neposlední řadě zde budou zařazeny středověké epitafy jako excelentní doklady především katolického vyznání.

Období 1480 – 1550

Z hlediska umělecké produkce se jedná o období skutečně přelomové. Doposud byla umělecká produkce svázána spíše se společenskými elitami, nyní dochází ke změně, rodí se nová vrstva objednatelů – měšťané. Tato změna není markantní v architektuře, která je stále spíše doménou šlechty, ale především ve výtvarném umění. V drobných pracích, jejich materiální je sice značná, nicméně pro měšťana ne nedosažitelná. Ustupuje tvorba deskových oltářů a vznikají drobné epitafy, které formou zůstávají gotické, ale obsahem se proměňují a dokreslují různé druhy vyznání jednotlivých objednatelů. Dalším mimořádným bodem výstavy budou také protestantské iluminované chorální knihy, mimo jiné jedinečný doklad odlišného přístupu k liturgii.

Období 1550 - 1620

Závěrečná část výstavy bude reprezentovat zcela dominantní prvek umění druhé poloviny 16. století a první poloviny století 17. Jsou to výpravné renesanční epitafy, doklady konfesní rozdílnosti, zároveň však také velké tolerance tehdejších obyvatel Moravy. Představíme totiž epitaf jako projev čistě nekatolického umění na našem území.

3. Očekávané výsledky projektu

Masivní výzkum, do nějž budou zapojeni jak odborníci, tak studenti.

Rozsáhlá výstava, která v mnohých otázkách předefinuje zaběhlé, nepřesné pohledy na umění vzniklé v období pozdní gotiky.

Na základě podpoření podmínek výzkumu očekáváme zvýšenou publikační činnost přímo týkající se témat spojených s konfesním uměním.

Návštěvníkům výstavy a doprovodných akcí přinese výstava jiný úhel pohledu na umění, které často bývá vnímáno jako nezajímavé nebo druhořadé.

Především doprovodný program bude směřovat k otevření otázek víry a vyznání (konfese) tak, aby přiblížil důležitost konfesních postojů pro jednotlivce.

4. Poslání a očekávané přínosy projektu

Patnácté a šestnácté století jsou dějinami umění někdy pojímány jako ne příliš zajímavé období. Odrazovat od něj mohou známé, mnohdy demonizované případy obrazoborectví, odrazovat může i jakýsi nános dezinformací a ideologických zkreslení, která byla v době národního obrození nebo nedávného komunismu běžná. Širší veřejností je často zjednodušeně spojováno s husitstvím, dobou jakéhosi těžko uchopitelného zmatku, který vyvrcholil tragédií českého národa – bitvou na Bílé hoře. Všechny součásti našeho projektu budou směřovat k zapojení se do diskuse o těchto (a mnohých dalších) zaběhlých klišé.

Výsledkem naší práce bude komplexní pohled na konfesní umění, poukážeme na jeho vývoj i nejednoznačnost výkladů. S trochou nadsázky můžeme říci, že husitství si přivlastnilo patnácté století. Viděno touto zjednodušenou (mnohdy již základní školou zformovanou) optikou je to století bojů o moc, ve kterém nekvetou múzy. Bohatost výtvarných projevů, množství zakázek poukáží především na dva důležité fakty.

Za prvé: Díky upadajícímu vlivu katolické církve se stala otázka víry velmi osobní záležitostí jednotlivce, který má nově možnost volby v jedné z nejdůležitějších otázek svého života. Což se projevilo také v umělecké produkci.

Za druhé: Umělecká produkce těchto dvou století je jasným dokladem o v mnoha ohledech tolerantním soužití lidí různého vyznání. Jednotlivá díla jsou dokladem prolínání názorů i umírněnosti některých objednatelů.

Budeme klást důraz na uměleckou kvalitu vystavených děl, ale i na kvalitní didaktický program. V jeho rámci se budeme soustředit i na již zmíněnou otázku soužití a tolerance.